

Az MN Élelmezési Ellátó Központ szerepéről és tevékenységéről

Pály István ezredes

Mint ismeretes, a hadtáp szervezeti fejlesztési terveknek megfelelően, a vonatkozó intézkedések alapján 1973. május 1-i hatállyal létrehozásra került — más ágazatok hasonló szerveivel együtt — az MN Élelmezési Ellátó Központ (továbbiakban: ÉEK). Ezzel a szolgálati ág szervezeti rendjébe lépett egy olyan elem, amely a központi elgondolások, követelmények és szabályozók alapján végrehajtja a szakanyagok fejlesztésének, beszerzésének középszintű bonyolítását, az élelmezési anyagraktárak útján a csapatok ellátását, progresszív kapcsolatot teremt a népgazdaság azonos szintű irányító szerveivel, illetve a gyártó, készletező és javító vállalatokkal.

Mi tette szükségessé az ÉEK létrehozását? A kérdés megválaszolásához át kell tekinteni a korábban kialakult helyzetet, annak jellemzőit főbb vonásokban.

Néphadseregünk élelmezési szolgálata, szervezetét tekintve is több fejlődési fokozaton keresztül jutott el a jelenlegihez. E szakaszok az egész néphadsereg és a hadtápszolgálat szervezeti alakulásához, a népgazdaság, illetve a hadseregen belüli anyaggazdálkodás irányítási rendjéhez igazodtak. A hadseregfejlesztés kezdeti időszakában, amikor a hadművelleti hadtáp még nem funkcionált, továbbá a természetes élelmezési normák miatt a gazdálkodás irányítása is a centralizációt igényelte, a Honvédelmi Minisztérium élelmezési vezető szerve közvetlenül irányította a csapatok ellátását, szakellenőrzését, elszámoltatását. Szervezete is ennek megfelelő volt, létszámát illetően a jelenleginek többszöröse. A folyamatosan hadrendbe lépő új elemek (HM-szervek, seregtest-parancsnokságok, csapatok), továbbá a gazdaságirányítási rendszer reformját követő új hadsereg anyaggazdálkodás miatt a funkciók fokozatosan decentralizálódtak. A terhek célszerűen arányos megosztása, és a népgazdasági struktúrához jobban igazodó ellátási, irányítási rend kialakítása érdekében, a középszinten korábban is meglévő átvételi osztály mellé áruforgalmi és fejlesztési osztályok kerültek 1968-ban létrehozásra, belső létszám-átcsoportosítással.

Ezen osztályok jogállását azonban nem sikerült egyértelművé tenni, minthogy szervezési nehézségek miatt nem önálló elemként, hanem a KÉR állománytábláján kerültek létrehozásra. Működésük hatékonyságát, kapcsolataikat a néphadseregen belül is, de különösen a népgazdaság irányában e rendezetlenség hátrányosan befolyásolta.

Az új gazdaságirányítási rendszer fokozatosan kibontakozó hatására lényegesen kiszélesedtek a polgári szervekkel fennálló kapcsolatok, különösen középszinten, a műszaki fejlesztés, az áruforgalmazás, az anyagátvétel bonyolításának szintjén. Míg 1960-ban 40 vállalattal, 1973-ban már mintegy 180 különféle gyártó, szolgáltató vállalattal, trösztel, állami gazdasággal és termelőszövetkezettel állt fenn közvetlen partneri kapcsolat, amely — a számszerű bővülés mellett — tartalmilag is megváltozott, munkaigényesebbé vált. Ennek teljesítésére a külön-külön működő középszintű osztályok már nem voltak képesek.

Néphadseregünk technikai felszereltségének fejlődésével párhuzamosan jelentősen fejlődött az élelmezési szolgálat hadi és béke szaktechnikája is. Ezek mennyisége 1960-hoz viszonyítva 1973-ra 60%-kal nőtt, ami mind a műszaki fejlesztés, mind a beszerzés, de különösen a javítások bonyolítását illetően ugyanilyen arányban növekedő feladatot jelent középszinten. Ennek megfelelő végrehajtására csak az integrált fejlesztési, áruforgalmazási és átvételi apparátus képes.

Mindezek felvetették a már említett középszintű osztályok integrációjának, funkcióik bővítésének, jogállásuk egyértelművé tételének szükségességét.

Az ÉEK alapvető rendeltetése

Az ÉEK a Magyar Néphadsereg Élelmezési Szolgálat Főnökség alárendelt szerve:

— az MN élelmezési szakanyag szükségletei beszerzésére, a szakanyagok gyártásközi ellenőrzésére és a végtermékek minőségi átvételére,

— a csapatok, intézetek, szervek szakanyagok ellátására, az elrendelt anyagátcsoportosítások végrehajtásának szervezésére,

— a szolgáltatások és javítások szervezésére,

— anyagmozgatás korszerűsítésére,

— az élelmezési szakanyagok műszaki fejlesztésére, a tárolás és

— a készletgazdálkodással kapcsolatos statisztikai adatok gyűjtésére, rendszerezésére, elemzésére, értékelésére és a szükséges tájékoztatók, jelentések összeállítására,

— a központi készletgazdálkodással kapcsolatos, hatáskörébe utalt feladatok végrehajtására,

— a használatra alkalmatlanná vált szakanyagok selejtítésének, kivonásának, értékesítésének végrehajtására,

— az alárendelt élelmezési anyagraktárak vezetésére, harckészültségi, háborús alkalmazási, kiképzési feladataik, raktározási, az áruforgalmazással kapcsolatos pénzügyi és számviteli tevékenységük irányítására, ellenőrzésére,

— átruházott hatáskörben, az MN élelmezési szolgálat főnök által meghatározott irányelvek alapján a HM közvetlen alakulatok szakmai tevékenységének irányítására, gazdasági ellenőrzésére, elszámoltatására.

Az ÉEK főbb feladatai

Részt vesz az MN háborús anyagi biztosítását szolgáló szakfeladatok előkészítésében, végrehajtásában. Adatokat szolgáltat a szakvezetés számára az MN harcászultsége, mozgósítása élelmezési biztosításának tervezéséhez. Értékeli a HM közvetlen alakulatok „M” szakanyag terveit, készségjelentéseit, kidolgozza az összesített „M” készségjelentést a szolgálat főnökség részére. Biztosítja az elrendelt csapat és központi „M” szakanyag készletek, tartalékok megalakítását, a meghatározott szinten tartását, folyamatos frissítését. Irányítja és ellenőrzi az alárendelt élelmezési anyagraktárak harcászultségi, mozgósítási tervező tevékenységét, biztosítja harcászultségi feladataik begyakoroltatását, azok gyors végrehajtását.

Az MN élelmezési szolgálat főnökének irányelvei, utasításai, a rendelkezésre bocsátott költségvetési előirányzat alapján szervezi és végrehajtja a szakanyag szükségletek tervezését, beszerzését, az anyagok javíttatását, a felmerülő költségek kiegyenlítését és elszámolását. Beszerzési tervet készít, felkutatja a gazdaságos beszerzési, javítási és szolgáltatási forrásokat, nyilvántartja a megrendeléseket és azok teljesítését, hatáskörben ártevékenységet folytat, a beszerzési terv, illetve tervutasítás alapján önálló jogi személyként kötelezettségeket vállal és jogokat szerez, végzi a beszerzések és szolgáltatások pénzügyi bonyolítását, az áruforgalmazással kapcsolatos számviteli feladatokat.

A jóváhagyott hatáskörben szervezi és irányítja a csapatok ellátását, a központi készletgazdálkodást, a frissítés érdekében szükséges átcsoportosításokat, koordinálja a csapatok vételezéseit, anyagleadásait, részt vesz a hazai és külföldi gyakorlatok szakanyag biztosításában, szabályozza az élelmezési anyagraktárak ellátási, raktárgazdálkodási és számviteli tevékenységét, jóváhagyja azok éves nyitó- és zárómérlegeit, megszervezi és végrehajtja a központi beszerzésű élelmezési szakanyagok gyártásközi ellenőrzését és az előírt minőségi átvételt.

Megszervezi a technikai eszközök, gépek és felszerelések közép- és nagyjavítását, a különleges szaktechnika időszakos szervizellenőrzését, biztosítja a csapatjavításhoz szükséges alkatrészeket és tartozékokat, végrehajtja a központi hatáskörbe tartozó szakanyagok selejtezését, a selejtanyag értékesítését.

Megszervezi a csapatok anyagi helyzetjelentéseit, elszámolásait, egyéb statisztikai jelentései gépi feldolgozását, végzi a szakanyaggazdálkodás elemzését, értékelését, elkészíti az ezzel kapcsolatos összefoglaló jelentéseket, javaslatokat. Gazdasági beszámoló jelentést készít a rendelkezésre bocsátott költségvetési előirányzat felhasználásáról, az áruforgalmazásról, a készletgazdálkodásról.

Az MN élelmezési szolgálat főnök által jóváhagyott követelmények és műszaki fejlesztési terv alapján — az érintett szervekkel együttmű-

ködvé — végrehajtja a szolgálat anyagi-technikai eszközeinek, felszereléseinek műszaki fejlesztését, korszerűsítését, közreműködik a szolgálat érdekében más szerveknél folytatott ilyen irányú fejlesztések végrehajtásában. Javaslatokat dolgoz ki az élelmezési szakanyagok, a csomagolóeszközök, az anyagmozgatás korszerűsítésére. Megszervezi az új eszközök csapatpróbáját, figyelemmel kíséri és értékeli a csapatpróbák tapasztalatait, előkészíti a rendszeresítési eljárások lefolytatásához szükséges dokumentációkat és szakanyagokat. Kidolgozza az új eszközök műszaki dokumentációját, az átvételi követelményeket, az alkalmazási és üzemeltetési utasításokat. Biztosítja a folyamatos együttműködést a népgazdaság kutató intézeteivel.

Parancsok, utasítások, intézkedések útján vezeti és irányítja az élelmezési anyagraktárak minden oldalú tevékenységét. Operatív nyilvántartást vezet azok általános helyzetét mutató adatokról, folyamatosan ellenőrzi tevékenységüket. Végrehajtja az MN élelmezési szolgálat főnök által elrendelt téma és céllenőrzéseket, a HM közvetlen alakulatok gazdasági ellenőrzését, részt vesz ügyészségi kivizsgálások, szakértői feladatok végrehajtásában. Megszervezi és végrehajtja az alárendeltek parancsnoki és szakkiképzését, szabályozza a munkavédelmi, légoltalmi, tűzvédelmi és egyéb kiképzéseket, szervezi és ellenőrzi a lebiztosított tartalékos állomány kiképzését.

Az EEK szervezete:

1. Parancsnokság.
2. Anyag- és áruforgalmi osztály.
3. Fejlesztési osztály.
4. Átvételi osztály.
5. Ellenőrző alosztály.
6. Pénzügyi alosztály.
7. Számviteli alosztály.

Az anyag- és áruforgalmi osztály a központi ellátás körébe tartozó szakanyagszükséglet tervezésére, beszerzésére, elosztására, tároltatására, a szakanyagok szavatossági időn belüli cseréjének megszervezésére, az elrendelt anyagát csoportosítás végrehajtásának szervezésére, az ártevékenység végrehajtására, a szolgáltatások és javítások megszervezésére, a készletgazdálkodással kapcsolatos statisztikai adatok gyűjtésére, feldolgozására, elemzésére, értékelésére hivatott.

A fejlesztési osztály rendeltetése az élelmezési szakanyagok műszaki fejlesztése, a tárolás és anyagmozgatás korszerűsítése, a katonai táplálkozás-élettani elvek továbbfejlesztése, az egységkészletek kialakítása, a málházás korszerűsítése, a rendszeresítési eljárások előkészítése, a csapatpróbák megszervezése és folyamatos ellenőrzése.

Az átvételi osztály a népgazdaságtól a néphadsereg részére megrendelt élelmezési szakanyagok minőségi átvételét, a gyártásközi ellenőrzéseket, a szolgáltató vállalatokhoz javításra átadott és megjavított felszerelési anyagok, gépi eszközök műszaki átvételét, meghatározott körben a

használatra alkalmatlanná vált élelmezési szakanyagok selejtítését hajtja végre.

Az *ellenőrző alosztály* rendeltetése az önálló élelmezési gazdálkodást folytató HM közvetlen alakulatok elszámoltatása, azok készletgazdálkodásának, „M” készleteik meglétének és frissítésének, pénzgazdálkodásuk és eszközeik állapotának folyamatos ellenőrzése. A tervekben jóváhagyott felügyeleti, téma- és célellenőrzések végrehajtása.

A *pénzügyi alosztály* a rendelkezésre bocsátott költségvetési előirányzat és forgóalap terhére beszerzett és megjavított szakanyagok számláinak kiegyenlítésére, a költségvetési előirányzat és a forgóalap felhasználás elszámolására, az áruforgalmazással és a központi beszerzésekkel kapcsolatos pénzügyi tevékenység jogszabályok szerinti bonyolítására, a pénzügyi és gazdasági beszámolók elkészítésére, a távlati és éves költségvetési javaslatok összeállítására, az élelmezési anyagraktárak pénzügyi tevékenységének irányítására, ellenőrzésére és elszámoltatására hivatott.

A *számviteli alosztály* rendeltetése az élelmezési anyagraktáraknál az áruforgalmazással kapcsolatos számviteli feladatok irányítása, ellenőrzése, MN viszonylatban a szakanyag-gazdálkodásra, a normák felhasználására, azok vásárlóértékére vonatkozó — gépi úton összesített — adatok feldolgozása, csoportosítása, az HM közvetlen alakulatok éves nyitó- és zárómérlegének jóváhagyásra történő előkészítése.

Az ÉEK létrejöttével, a korábban is meglévő osztályok integrációjával, a funkciók pontos meghatározásával, a jogállás pontosításával megalkult az élelmezési szolgálat szervezeti rendjén belül egy olyan szakmai középszintű szervezet, amely a központi elgondolások, tervek, intézkedések alapján, koordináltan bonyolítja a csapatok élelmezési ellátását, megszüntetve azokat a problémákat, amelyeket a cikk első részében vázoltam.

Az ÉEK keretében létrehozott új elemek — pénzügyi, számviteli alosztályok — segítséget nyújtanak a csapatok számára is hasonló funkcióik végrehajtásához. Az ellenőrző alosztály aktívabb helyszíni kontrolljával hatékonyabb segítséget fog nyújtani a gazdálkodás javításához, az anyagi fegyelem további szilárdításához.

A felső szakvezetés tovább mentesül az operatív beavatkozást igénylő feladatoktól, kedvezőbb helyzetbe kerül a kizárólag minisztériumi szinten megoldható feladatok végrehajtásához, a szakmai vezetési rend mélységi tagolásával növekszik a központi irányítás hatékonysága. A jól összekovácsolt és felkészített ÉEK apparátusa háború esetén is alkalmas lesz — meghatározott hatáskörben — az élelmezési ellátás bonyolítására.